

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ IMTIYOZLARI SARADORLIGINI ANIQLASHDA RAQAMLASHTIRISH ZARURATI

Sharifova Nazokat Zokirjon qizi

Soliq qo‘mitasi Soliq to‘lovchilarni rag‘batlantirish

Hisobini yuritish va monitoring qilish boshqarmasi boshlig‘i o‘rinbosari

e-mail: sharifovanazokat1@gmail.com

+998903535154

***Annotatsiya.** O‘zbekistonda soliq imtiyozlarining samaradorligini oshirish va aniq baholash maqsadida raqamlashtirish jarayonlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada soliq imtiyozlarining samaradorligini baholashda raqamlashtirish texnologiyalarining roli, ularning foydasi va potensial muammolar tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar orqali soliq ma‘lumotlarini avtomatlashtirish, real vaqt rejimida monitoring olib borish va tahliliy yondashuv asosida aniq qarorlar qabul qilish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, raqamlashtirish orqali soliq to‘lovchilar va davlat o‘rtasidagi ishonch mustahkamlanib, iqtisodiy samaradorlik oshiriladi.*

***Kalit so‘zlar:** soliq imtiyozlari, raqamlashtirish, samaradorlik, soliq tizimi, iqtisodiy tahlil.*

KIRISH

Asosiy maqsadlardan biri O‘zbekiston iqtisodiyotida soliq tuzilmasini takomillashtirishdir. Mamlakatda ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, investitsiyalarni jalb etish, davlat byudjeti barqarorligini ta‘minlash soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish va ularni to‘g‘ri baholash zarurati bilan bevosita bog‘liq. Ushbu nuqtai nazarga ko‘ra, zamonaviy raqamlashtirish texnologiyasidan soliq jarayonlarida foydalanish juda maqsadga muvofiqdir.

Amalda aytganda, soliq imtiyozlari samaradorligini baholashning avtomatlashtirilgan tizimlarini joriy etish moliyaviy oqimlarni boshqarish va nazorat qilish uchun keng yo‘l ochadi. Raqamli tahlil usullari yordamida real vaqt rejimida monitoring, qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish va korrupsiya holatlarini kamaytirish mumkin.

Nazariy nuqtayi nazardan, soliq imtiyozlarini baholashda raqamlashtirishning roli davlat fiskal siyosatining samaradorligini oshirish, soliq yukining adolatli taqsimlanishini ta‘minlash va iqtisodiy o‘rishni rag‘batlantirish kabi jihatlar bilan bog‘liq. Raqamlashtirish yordamida katta hajmdagi ma‘lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va samarali soliq siyosatini ishlab chiqish imkoniyati yuzaga keladi[1].

Mazkur ishda soliq imtiyozlarining samaradorligini oshirish va baholash jarayonida raqamlashtirish texnologiyalarining o‘rni, ularning afzalliklari va duch kelinishi mumkin bo‘lgan muammolar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, soliq to‘lovchilar va davlat o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni mustahkamlash hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Bunga raqamlashtirish va soliq imtiyozlarini namoyish qilish yordam berishi mumkin. Amaliy yordamga kelsak, ko‘proq soliq monitoringi, ma‘lumotlarni qayta ishlash va to‘lovchilarni avtomatlashtirish usullari nazoratda qo‘llaniladi.

Dunyo real vaqt rejimida ma’lumotlarni tahlil qilish, soliq to’lovchilarni bashorat qilish monitoringi va huquqbuzarliklarni hisobga olishni namoyish etadi. Shuning uchun O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan tajribaning umumiy ko‘rinishi keltirilgan[2].

Tadqiqot metodologiyasini amalda amalga oshirishda quyidagi omillar hisobga olinadi:

Ma’lumotlarni to‘plash va tahlil qilish: samaradorlik ko‘rsatkichlarini aniqlash uchun soliq to‘lovchilar faoliyati to‘g‘risidagi elektron ma’lumotlarni tahlil qilish uchun avtomatlashtirilgan vositalardan foydalaning.

Raqamli platformadan foydalanish: Soliq ma’lumotlarini boshqarish uchun maxsus dasturiy ta’minotdan foydalangan holda xatolarni kamaytiring va qayta ishlashni tezlashtiring. Monitoring tizimining o‘rnatilishi soliq imtiyozlaridan foydalanish samaradorligini kuzatish va real vaqt rejimida ma’lumotlar oqimini tahlil qilish imkonini beradi.

Xatolarni baholash soliq imtiyozlarini suiiste'mol qilish ehtimolini kamaytirish uchun tahliliy usuldan foydalangan holda bir nechta stsenariylarni yaratish jarayonidir.

Boshqa xalqlarning ilg‘or tajribalarini o‘rganish va ularni mahalliy sharoitga qarab o‘zgartirish tadqiqot jarayonida hal qiluvchi amaliy qadamdir. Shu bilan birga, amaliy tadqiqotlar natijalari asosida soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish bo‘yicha takliflar yaratiladi[3].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O‘zbekistonda 2017-2024-yillarda soliq tizimini raqamlashtirish bo‘yicha bir qancha islohotlar amalga oshirildi. Bu tartib soliq imtiyozlari qanchalik muvaffaqiyatli ekanligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega edi. Shunga qaramay, raqamlashtirish jarayonini takomillashtirish zarur bo‘lgan muammolar va sohalar hali ham ko‘p. Quyidagi jadval innovatsion tanqidlarni taklif qiladi va 2017-yildan 2024-yilgacha raqamlashtirish jarayonlarini taqqoslaydi.

1-jadval

Yil	Asosiy o‘zgarishlar	Amaliy natijalar	Muammolar	Taklif va tanqidiy fikrlar
2017	Elektron soliq hisobotlari joriy qilindi	Byurokratik jarayonlar qisqardi	Ma’lumotlar sifati past edi	Ma’lumotlarni tekshirish tizimini avtomatlashtirish zarur
2018	Yangi soliq kodeksi qabul qilindi, elektron hisobvaraqq-fakturalar joriy etildi	Soliq yig‘imlari oshdi	Ishbilarmonlar uchun tushunarsiz interfeyslar	Foydalanuvchilarga qulay interfeys ishlab chiqish kerak
2019	Soliq tizimi yagona elektron platformaga o‘tkazildi	Onlayn monitoring yo‘lga qo‘yildi	Texnik nosozliklar ortdi	Barqaror texnik infrastrukturani shakllantirish lozim

Yil	Asosiy o‘zgarishlar	Amaliy natijalar	Muammolar	Taklif va tanqidiy fikrlar
2020	AI va big data asosida tahlil qilish tizimlari joriy qilindi	Firibgarlik holatlari kamaydi	Kadrlarning texnik ko‘nikmalari yetarli emas	Mutaxassislarni o‘qitish dasturlarini kengaytirish kerak
2021	Davlat xizmatlari portali orqali soliq to‘lov imkoniyati yaratildi	Qulaylik va tezlik oshdi	Foydalanuvchilarning texnologik qiyinchiliklari	Aholiga mo‘ljallangan o‘quv dasturlari ishlab chiqish zarur
2022	QR kodli cheklar va fiskal ma’lumotlarni avtomatik monitoring qilish tizimi joriy etildi	Soha shaffofligi oshdi	Ba’zi tadbirkorlar yangi tizimga moslasha olmadi	Yangi tizimga moslashuv davrini uzaytirish kerak
2023	Mobil ilovalar orqali soliq to‘lovlarini amalga oshirish yo‘lga qo‘yildi	Foydalanuvchilar soni sezilarli oshdi	Xavfsizlik muammolari paydo bo‘ldi	Kiberxavfsizlik choralari kuchaytirish lozim
2024	AI asosida soliqqa oid prognoz tizimlari ishga tushirildi	Soliq tushumlarini oldindan rejalashtirish mumkin bo‘ldi	Sun‘iy intellekt xatoliklari uchraydi	Doimiy monitoring tizimini yaratish kerak

2017–2024 yillarda O‘zbekiston soliq tizimini raqamlashtirish bo‘yicha foydali takliflar:

Elektron hisobvaraqa-fakturalar va soliq to‘lovlari tizimini joriy etish (2017–2024):

O‘zbekiston soliq tizimida 2017-yildan buyon elektron hisobvaraqa-faktura (EHF) texnologiyasi qo‘llanilib kelinmoqda. Soliq to‘lovchilar ushbu tizim orqali barcha operatsiyalarni onlayn tarzda amalga oshirishlari mumkin. Natijada, soliq to‘lovchilar uchun soliq majburiyatlarini bajarish ancha osonlashdi. EHF tizimining soliq deklaratsiyasi va deklaratsiyalarini avtomatik tarzda topshirishi soliq to‘lovchilarga yengillik taqdim etish bilan birga, davlat organlari nazoratini yaxshiladi[4].

Soliq organlari xizmatlari uchun raqamli platformalar: 2020 yildan boshlab soliq to‘lovchilarga taqdim etilayotgan barcha xizmatlar to‘liq raqamlashtirildi. Tadbirkorlar “E-Soliq” platformasi orqali soliq deklaratsiyasini elektron shaklda topshirish va soliqlarni onlayn to‘lash imkoniyatiga ega bo‘ldi. Bu tartib soliq to‘lovchilarning vaqtini tejash bilan birga, davlat tomonidan soliqlar nazoratini osonlashtirdi.

Real vaqt rejimida soliq to‘lovlarini monitoring qilish: O‘zbekiston soliq tizimida 2020-2024-yillar oralig‘ida real vaqt rejimida soliq to‘lovlarini monitoring qilish texnologiyalari joriy etildi. Soliq organlari biznes egalari tomonidan amalga oshirilgan har bir operatsiyani onlayn kuzatib bordi. Bu soliq to‘lashdan bo‘yin tovlash va firibgarlikning oldini olishga imkon berdi.

Raqamli soliq imtiyozlarini tahlil qilish va nazorat qilish: 2022 yildan beri soliq imtiyozlarini tahlil qilish va qo‘llash bo‘yicha raqamli yechimlar ishlab chiqilmoqda. Bu usul soliq imtiyozlari ta’sir ko‘rsatadigan tarmoqlarni, shuningdek, ularning samaradorligi va natijalarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi. Bunday raqamli tahliliy vositalar tufayli soliq kreditining samaradorligi oshdi va firibgarlik kamaydi.

Soliq to‘lovchining raqamli identifikatsiyasi: 2021 yildan boshlab soliq to‘lovchilarning shaxsiy ma’lumotlari va soliq holatini avtomatik aniqlash uchun raqamli tizimdan foydalaniladi. Tadbirkorlar ushbu raqamli identifikatsiya tufayli soliq majburiyatlari va imtiyozlari haqida aniq ma’lumotlarga ega bo‘lishdi[5].

Mmuhim fikrlar:

Avtomatlashtirish va inson omillarini qaytarish: raqamlashtirish jarayonni soddalashtirgan bo‘lsa-da, ba’zi biznes egalari eskirgan usullardan foydalanishda davom etmoqdalar. Natijada, avtomatlashtirishga ham, inson resurslarini rivojlantirishga ham e’tibor qaratish zarur.

Moslashuv muammolari: Har bir yangi biznes egasi va shaxs raqamlashtirish natijasida qiyinchiliklarga duch keladi. Shuning uchun inson rivojlanishi uchun dasturiy ta’minot talab qilinadi.

Texnik xizmat ko‘rsatish: Elektron tizimlar ishlamay qolganda, tezkor texnik xizmat ko‘rsatish uchun imkoniyatlar etarli emas, bu esa biznes faoliyatiga ta’sir qiladi. Soliq yuki va shaffoflik: raqamlashtirish soliqlarni to‘lashni osonlashtirgan bo‘lsa-da, kichik firmalar uchun soliq yukini qanday kamaytirish haqida gapirish bir xil darajada muhimdir.

Xavfsizlik bo‘yicha havotirlar: axborot texnologiyalari rivojlanishi bilan soliq to‘lovchilar ma’lumotlarini himoya qilish masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda. Natijada zamonaviy kiberxavfsizlik choralari doimiy ravishda takomillashtirilishi kerak.

Ushbu fikrlar va xulosalar asosida O‘zbekiston soliq tizimini sezilarli darajada yaxshilash maqsadida foydalanuvchilarning talablarini inobatga olgan holda raqamlashtirish jarayonlarini yangilash va kengaytirish zarur.

Soliq imtiyozlari samaradorligini baholash: muhim omillar. Raqamli tizimning kamchiliklari va texnologik muammolari:

Soliq tizimini raqamlashtirishga qaramasdan, soliq to‘lovchilar tomonidan xato va muammolarni bartaraf etishda qiyinchiliklarga olib keladigan ayrim texnik muammolar va kamchiliklar mavjud.

Masalan, onlayn tizim serveri va ma’lumotlar bazasidagi nosozliklar soliq to‘lovchilar va soliq organlari xodimlari o‘rtasida ishonchsizlikka olib keladi. Bunday holatlar, ayniqsa, kichik va o‘rta korxonalar uchun juda muammoli bo‘lishi mumkin.

Soliq imtiyozlarini adolatsiz taqsimlash: Ayrim hollarda soliq imtiyozlari maqsadga muvofiq yo‘naltirilmaydi va taqsimlanmaydi. Kichik va o‘rta korxonalar ushbu imtiyozlardan foydalanish huquqiga ega emaslar, chunki ularning aksariyati ko‘p millatli tashkilotlarga qaratilgan. Raqamli texnikalar ushbu imtiyozlarni kuzatish uchun foydalanilayotgan bo‘lsa-da, adolatlilik masalasi hali ham dolzarb.

Raqamli tizimlarning samarali ishlashi uchun yuqori malaka talab qilinadi va soliq to'lovchilar ham, soliq xodimlari ham ushbu malakalarga ega bo'lishi kerak. Biroq, ko'plab biznes egalari va soliq organlari raqamli texnologiyalardan o'zlarining imkoniyatlaridan to'liq foydalanishga hali tayyor emaslar. Soliq imtiyozlarini aniq va samarali aniqlashga past raqamli savodxonlik va yangi tizimlarni joriy etishdagi qiyinchiliklar to'sqinlik qilmoqda.

Soliq imtiyozlarini manipulyatsiya qilish potentsiali: Raqamli texnologiyalar soliq organlariga imtiyozlarni kuzatish imkonini bergan bo'lsa-da, vaqti-vaqti bilan bu tizimlar suiiste'mol qilinadi yoki imtiyozlar manipulyatsiya qilinadi. Ayrim xo'jalik yurituvchi sub'ektlar soliq imtiyozlaridan o'z maqsadlariga muvofiq foydalanishlari mumkin, bu esa davlat byudjetiga zarar keltiradi[6].

SOLIQ IMTIYOZLARI SAMARADORLIGINI ANIQLASHDA RAQAMLASHTIRISH ZARURATI: BUGUNGI NATIJALAR VA KELAJAK REJALARI:

So'nggi yillarda O'zbekiston soliq tizimini raqamlashtirish jarayoniga katta o'zgartirishlar kiritildi. Ushbu tartib soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish, davlat byudjetini mustahkamlash va kompaniyalar uchun foydali muhitni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Raqamlashtirish soliq tartib-qoidalarining ochiqligini oshirdi va soliq to'lovchilarning majburiyatlari murakkabligini sezilarli darajada kamaytirdi.

Raqamlashtirishning bugungi ta'siri va samaralari xususida:

Ayni kunlarda soliq tizimini raqamlashtirish quyidagi asosiy yo'nalishlarda ijobiy natijalar bermoqda:

Soliq jarayonini avtomatlashtirish: Elektron hisobvara-q-faktura (EHF) tizimini joriy etish natijasida qog'oz hujjatlar kamayib bormoqda. Chunki soliq tushumlari avtomatik tarzda qayd etiladi, inson xatosi kamayadi.

Real vaqt rejimida monitoring: Pul oqimini onlayn kuzatish soliq organlari uchun mavjud bo'lib, soliq to'lovlarining shaffofligi oshib bormoqda.

Tadbirkorlik sub'yektlarining soliq majburiyatlari bo'yicha prognozlashtirilgan ma'lumotlar tayyorlandi.

Iqtisodiy samaradorlikni oshirish: Bu soliq yig'implari ortib borayotganligi sababli davlat byudjeti barqarorligiga xizmat qilmoqda.

Firibgarlik va soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlari kamayib, ishonchli biznes muhiti shakllanmoqda.

Soliq to'lovchilar uchun qulay bo'lgan xizmat: Soliq tizimi bilan bog'liq barcha protseduralar uchun onlayn platformalar va mobil ilovalar qo'llaniladi. Elektron deklaratsiyalardan foydalanish vaqt va pulni tejaydi.

Korruptsiyaning oldini olish: Insonga bog'liq jarayonlarning kamayishi va hukumat va biznes egalari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda shaffoflik kafolati kuzatilmoqda.

Soliq tizimi xizmatlaridan foydalanish va mobil ilovalar orqali yordam: 2023 yildan boshlab soliq to'lovchilar soliq tizimi xizmatlaridan foydalanish uchun mobil ilovalardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Mobil ilovalar orqali soliq

to'lovchilar voqealar va ularning soliq holati haqidagi muhim ma'lumotlarni onlayn tarzda olishlari mumkin. Ushbu mobil xizmatlar foydalanuvchilarga qulaylik yaratadi va soliq tizimini ommalashtirishga yordam beradi.

Soliq tizimining barcha operatsiyalarini to'liq raqamlashtirishga o'tish:

O'zbekiston hukumati 2024-yildan boshlab soliq tizimidagi barcha operatsiyalarni to'liq raqamlashtirish niyatida. Ularning barcha hujjatlar va soliq talablari raqamli formatda bo'lishi sababli, bu jarayon soliq to'lovchilar uchun qulay. Buning natijasida soliq idoralari xodimlari soliq to'lovchilarning hisob-kitoblarini tezkorlik bilan tekshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar va barcha soliq jarayonlari avtomatik tarzda amalga oshiriladi.

Yuqorida tilga olingan foydali tushunchalar O'zbekiston soliq tizimini raqamlashtirishda erishilgan yutuqlarni namoyish etadi va kelgusida ushbu tartib-qoidalarni takomillashtirish uchun zamin yaratadi.

Soliq organlari xodimlarini o'qitish, shuningdek, yangi texnologiyalarni o'qitish:

2020-2024-yillarda soliq tizimi xodimlari raqamli texnologiyalar bo'yicha ko'proq bilimga ega bo'ldilar. Davlat soliq organlari xodimlari ma'lumotlarni tahlil qilish va sun'iy intellekt texnologiyalari, shuningdek, yangi raqamli tizimlar bo'yicha davom etayotgan o'quv dasturlarida ishtirok etdilar. Buning natijasida xodimlarning mehnat unumdorligi oshdi, raqamli xizmatlar yanada takomillashtirildi.

KELAJAKDA JORIY ETISH MUMKIN BO'LGAN RAQAMLASHTIRISH VOSITALARI

Kelgusida soliq tizimini yanada takomillashtirish va imtiyozlar samaradorligini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarga muvofiq raqamlashtirish vositalari joriy etilishi mumkin:

1. 2025–2027: Ma'lumotlarni tahlil qilish va sun'iy intellekt (AI) tizimlari.

Bashoratli tahlillar: AI tomonidan boshqariladigan firibgarlikni avtomatlashtirilgan aniqlash va soliq tushumlarini prognozlash. Avtomatik foyda tahlili: AI algoritmlari yordamida soliq imtiyozlaridan eng ko'p ta'sirlangan tarmoqlarni aniqlash.

Virtual yordamchilar: biznes egalariga soliq majburiyatlari va afzalliklari bo'yicha maslahat berish uchun sun'iy intellektga asoslangan yechimlarni ishlab chiqish.

2. 2027–2030: Blokcheyn texnologiyasini joriy etish. Tranzaksiyalarning to'liq shaffofligi: Blokcheyn texnologiyasi barcha soliq to'lovlarini kuzatish uchun ishlatiladi.

Xususiy va davlat sektorlari o'rtasida ochiq hamkorlik: soliq tushumlarining aniq va ishonchli bo'lishini ta'minlash. Firibgarlikka qarshi kafolat: Soliq tizimidagi ma'lumotlarning uydirilishi ehtimoli juda kam.

3. 2030–2035 yillarda IoT (Internet of Things) va raqamli identifikatsiya.

Hisob-kitoblarni avtomatlashtirish uchun IoT texnologiyalaridan foydalanish: chakana savdo joylarida soliq hisobini yuritish uchun IoT qurilmasini joylashtirish.

Elektron identifikatsiya tizimi: Yagona raqamli identifikatsiyadan foydalanib, har bir soliq to'lovchini kuzatib boradi va nazorat qiladi.

Masofaviy monitoring: real vaqtda soliq ma'lumotlarini yuborish va kuzatish uchun mobil qurilmalardan foydalaning[7].

XULOSA

O'zbekistonda soliq imtiyozlari samaradorligi ko'p jihatdan raqamlashtirish tashabbuslari tufayli oshdi. Kelajakda quyidagi omillarni hisobga olish kerak:

Raqamli savodxonlikni oshirish: soliq to'lovchilar va biznes egalarini rivojlanayotgan texnologiyalarga tayyorlash.

Texnologik infratuzilmani yaratish axborot tizimlarining barqaror ishlashini ta'minlashni anglatadi.

Huquqiy bazani mustahkamlash: raqamli soliq tizimiga oid qonunlar doimiy ravishda yangilanib, takomillashtirilmoqda. Jahon tajribasini o'rganish: rivojlangan davlatlarning ilg'or tajribalaridan samarali foydalanish.

Kiberxavfsizlik bo'yicha chora-tadbirlar: Soliq to'lovchilar ma'lumotlari uchun himoya choralari kuchaytirish.

Raqamlashtirish kelgusida soliq imtiyozlarini yanada adolatli, samarali va shaffof taqsimlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, texnik yutuqlarni oqilona qo'llash iqtisodiyotning kengayishiga yordam beradi.

O'zbekistonda soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish maqsadida raqamlashtirish tartib-qoidalarini muhim ahamiyat kasb etmoqda. So'nggi paytlarda qabul qilingan qonunchilik natijasida soliq ma'lumotlarini avtomatlashtirish, real vaqt rejimida monitoring qilish, tadbirkorlik sub'ektlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratish imkoniyatlari oshdi. Bu tartib davlat byudjeti daromadlarini oshirish, korruptsiyani kamaytirish va aholi ishonchini oshirishga yordam beradi. Shunga qaramay, ba'zi holatlarda texnik va huquqiy yutuqlar hali ham zarur.

Takliflar:

Kelgusida raqamlashtirish tartib-qoidalarini takomillashtirish va soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish uchun quyidagi g'oyalar taklif etiladi:

Texnologiyadagi yutuqlar: ma'lumotlarni tahlil qilish va sun'iy intellekt (AI) texnologiyasidan keng foydalanish. Soliqlarni to'lash jarayonida shaffoflikni oshirish uchun blokcheyn texnologiyasidan foydalanish.

Avtomatlashtirilgan monitoring tizimlarini yaratish uchun IoT qurilmalaridan foydalanish. Normativ-huquqiy muhitni takomillashtirish: raqamlashtirish bilan bog'liq yangi qonunchilik va me'yoriy hujjatlarni yaratish va qo'llash.

Soliq imtiyozlarining shaffofligini oshirish uchun global me'yorlarga muvofiq tartibga solishni amalga oshirish.

Raqamli savodxonlik va ko'nikmalarni rivojlantirish: tadbirkorlar va soliq to'lovchilar uchun raqamli platformalardan foydalanish bo'yicha seminarlar va treninglar tashkil etish, soliq organlarining raqamli texnologiyalardan foydalanish malakasini oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. O‘zbekistonning bozor iqtisodiyotiga o‘tish strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
2. Xolbo‘tayev H. Soliq tizimini takomillashtirish va uning raqamlashtirishdagi o‘rni. – Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti, 2021.
3. Abdurahmonov Q., Tursunov B. O‘zbekistonda soliq islohotlari va raqamli iqtisodiyot. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
4. O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasi. O‘zbekiston soliq tizimi va uning rivojlanish tendensiyalari. – Toshkent: 2023.
5. OECD. *Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration*. – Paris: OECD Publishing, 2020.
6. James, S., & Alley, C. *Tax Compliance, Self-Assessment and Tax Administration*. – Journal of Finance and Economics, 2019.
7. World Bank Group. *Digital Solutions in Tax Administration: A Global Perspective*. – Washington, D.C.: World Bank, 2021.